

Софієнко А. П.ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0359-1369>аспірантка кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Київ, Україна, nastasiafin1990@gmail.com

ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ

Анотація. Розглянуто формування нових наукових рішень щодо підвищення рівня боргової безпеки в контексті забезпечення стабільності фінансової системи України. Показано тісний взаємозв'язок між фінансовою стабільністю, фінансовою стійкістю та борговою безпекою країни, де два останні елементи є її складовими. Розкрито сутність досліджуваних економічних категорій і запропоновано методичку оцінювання фінансової стабільності країни з акцентом на оцінці фінансової стійкості, боргової безпеки та платоспроможності. Доведено ключовий вплив боргової безпеки на фінансову стабільність в Україні. Запропоновано комплекс оптимізаційних заходів, спрямованих на підвищення рівня боргової безпеки країни, серед яких: посилення контролю за використанням боргових коштів; інвентаризація інвестиційних проектів і оцінювання їхньої ефективності; аналіз можливостей та інструментів активізації залучення кредитних ресурсів на національному фінансовому ринку; оптимізація інституційної структури управління державним боргом; формування дієвої вертикалі контролю за державними запозиченнями; трансформація боргової стратегії України з метою забезпечення підтримки реального сектору економіки, сталого розвитку соціально-економічної системи країни та її конкурентоспроможності на світових ринках.

Ключові слова: боргова безпека, державний борг, комплекс заходів, фінансова стабільність, фінансова стійкість.

Рис. 1. Табл. 1. Літ. 20.**Anastasiia Sofienko**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0359-1369>

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, nastasiafin1990@gmail.com

MEASURES TO INCREASE THE DEBT SECURITY LEVEL OF UKRAINE ON ITS WAY TO FINANCIAL STABILITY

Abstract. Ensuring stable development of social and economic system of Ukraine needs the optimization of the country's financial stability based on the increase of national debt security level. On the basis of the estimation of both financial stability level and Ukrainian debt security, it is proposed to develop a set of measures to increase the level of country's debt security in the context of ensuring the growth of financial stability of the public finance system. To achieve the goal of the article, both a system of general scientific research methods and techniques on empirical and theoretical levels are used. The study proved a close relationship between financial stability, financial strength and debt security of the country, where two last notions are components of the first one. The essence of economic categories under the study is outlined. The methodology to estimate financial stability of the country is also developed, with an emphasis on the estimation of financial strength, debt security and capacity to pay. The key influence of financial strength on financial stability in Ukraine is proved. The research provides a set of optimization ways to increase debt security of the country. The study highlights the necessity to increase financial stability and debt security of the country. It is appropriate to reach it based on the development and implementation of a set of optimization means, which include increased control over the use of debt funds; inventory of existing investment projects and assessment

© Софієнко А. П., 2019

of their efficiency; optimization of the institutional structure of public debt management; formation of effective control vertical on state borrowings; transformation of Ukraine's debt strategy in order to support the real sector of the economy, sustainable development of the country's socio-economic system and its competitiveness on world markets.

Key words: debt security, state debt, a set of means, financial stability, financial strength.

JEL classification: E04, E44, E51.

Софюенко А. П.

аспірантка кафедри фінансов Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

МЕРОПРИЯТИЯ ПО ПОВЫШЕНИЮ УРОВНЯ ДОЛГОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ НА ПУТИ ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛИЗАЦИИ

Аннотация. *Рассмотрено формирование новых научных решений по повышению уровня долговой безопасности в контексте обеспечения стабильности финансовой системы Украины. Показана тесная взаимосвязь между финансовой стабильностью, финансовой устойчивостью и долговой безопасностью страны, где два последних элемента являются ее составляющими. Раскрыта сущность исследуемых экономических категорий и предложена методика оценки финансовой стабильности страны с акцентом на оценке финансовой устойчивости, долговой безопасности и платежеспособности. Доказано ключевое влияние долговой безопасности на финансовую стабильность в Украине. Предложен комплекс оптимизационных мероприятий, направленных на повышение уровня долговой безопасности страны, среди которых: усиление контроля за использованием долговых средств; инвентаризация инвестиционных проектов и оценка их эффективности; анализ возможностей и инструментов активизации привлечения кредитных ресурсов на национальном финансовом рынке; оптимизация институциональной структуры управления государственным долгом; формирование действенной вертикали контроля за государственными заимствованиями; трансформация долговой стратегии Украины с целью обеспечения поддержки реального сектора экономики, устойчивого развития социально-экономической системы страны и ее конкурентоспособности на мировых рынках.*

Ключевые слова: долговая безопасность, государственный долг, комплекс мероприятий, финансовая стабильность, финансовая стойкость.

Кризовий та посткризовий розвиток національної економіки України значно підвищив актуальність дослідження питань забезпечення фінансової стабільності й стійкості фінансової системи країни, де провідним елементом є боргова безпека.

Рівень боргової безпеки України у період, починаючи з 2008 р., після початку першої з двох послідовних економічних криз, знизився. На сьогодні питання його підвищення і зміцнення на цій основі стабільності фінансової системи країни є ключовими для забезпечення сталого розвитку національної соціально-економічної системи та прискорення процесів посткризового відновлення економіки й інтеграції до загального економічного простору Європейського Союзу. Отже, потрібно розробити та запровадити комплекс заходів, спрямованих на підвищення рівня боргової безпеки держави.

Проблематика фінансової стабільності, фінансової стійкості, боргової безпеки країни, дослідження їх взаємозв'язку перебуває у фокусі наукових інтересів багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених, де можна виокремити три ключові напрями досліджень:

- розкриття проблем забезпечення фінансової стабільності і фінансової стійкості країни, у тому числі рівня боргової безпеки (Я. В. Белінська, С. С. Гасанов, В. В. Козюк, Е. Крокетт, Н. А. Плешакова, М. Фута [1–7] та ін.);
- аналіз сутності та особливостей визначення рівня економічної безпеки держави, зокрема боргової її складової (Т. П. Богдан, В. М. Геєць, Т. І. Єфименко, А. М. Іванова [8–12] та ін.);
- виявлення проблем та шляхів підвищення ефективності управління державним боргом, у тому числі як складової підвищення рівня боргової безпеки та фінансової стабільності країни (В. В. Козюк, Г. В. Кучер, В. В. Лісовенко, І. О. Лютий [13–16] та ін.).

Попри значний масив наукових розробок у напрямі розкриття та вирішення проблем забезпечення фінансової стабільності й відповідного рівня боргової безпеки, постійні зміни в цих складових розвитку України потребують продовження досліджень з акцентом на формуванні комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня боргової безпеки в контексті покращання стабільності фінансової системи держави.

Мета статті – на основі оцінки рівня фінансової стабільності та боргової безпеки України запропонувати комплекс заходів щодо підвищення рівня боргової безпеки країни в контексті посилення стабільності фінансової системи держави.

Сталий розвиток країни та її соціально-економічної системи можливий тільки в умовах стабільності національної фінансової системи, що вказує на ключову роль для держави визначення й забезпечення фінансової стабільності. Сьогодні точиться наукова дискусія щодо визначення сутності терміна “фінансова стабільність” та його взаємозв'язку з фінансовою стійкістю і борговою безпекою на рівні держави [1–6].

Спираючись на наукові дослідження Я. В. Белінської [1], С. С. Гасанова [2; 3], В. В. Козюка, [4], Е. Крокетта [5], Н. А. Плешакової [6], а також Національного банку України [17] можна виокремити такі ознаки фінансової стабільності фінансової системи країни:

- її відповідний стан;
- забезпечення виконання функцій у повному обсязі на відповідному рівні ефективності;
- підтримка реального сектору економіки;
- протистояння негативним зовнішнім і внутрішнім впливам.

Вважаємо доцільним додати до наведених ознак такі: забезпечення сталого розвитку соціально-економічної системи країни та її конкурентоспроможності на світових ринках збуту продукції (робіт, послуг); опора на відповідні рівні фінансової стійкості та боргової безпеки.

Звідси можна сформулювати визначення терміна “фінансова стабільність”: стан фінансової системи країни, у рамках якого відбувається забезпечення

виконання її функцій у повному обсязі на відповідному рівні ефективності, що спирається на визначені рівні фінансової стійкості та боргової безпеки у державі в межах протистояння негативним зовнішнім і внутрішнім впливам, з метою підтримки реального сектору економіки і забезпечення сталого розвитку соціально-економічної системи країни та її конкурентоспроможності на світових ринках збуту продукції (робіт, послуг).

Спираючись на наведене визначення, можна підкреслити тісний зв'язок фінансової стабільності та стійкості й боргової безпеки, за якого останні два елементи є необхідним підґрунтям для її забезпечення у країні, що повною мірою стосується й ситуації на фінансовому ринку України.

Таким чином, у межах дослідження, постає необхідність визначення сутності термінів “фінансова стійкість” і “боргова безпека”. Стосовно поняття “фінансова стійкість” відбувається певна наукова дискусія в аспекті співвідношення його з терміном “фінансова стабільність” та наявності проблеми підміни понять. У цьому контексті, з урахуванням сформульованого визначення поняття “фінансова стабільність”, зауважимо, що фінансова стійкість є складовою фінансовою стабільності, а не навпаки. При цьому, під фінансовою стійкістю, пам'ятаючи дефініції, сформульовані під час фінансового аналізу суб'єктів підприємницької діяльності [18, с. 233], будемо розуміти спроможність національної системи підтримувати платоспроможність її суб'єктів, у тому числі державних інститутів, у межах протистояння негативним зовнішнім та внутрішнім впливам. Таке визначення вказує на певні подібні характеристики фінансової стабільності та стійкості, однак свідчить про загальну їх відмінність: фінансова стабільність є ширшим економічним терміном.

Визначаючи сутність поняття “боргова безпека”, з урахуванням напрацювань Т. П. Богдан [8], В. М. Гейця [9], Т. І. Єфименко [10; 11], А. М. Іванової [12], можна виокремити такі її ознаки: відповідна структура державного боргу України; забезпечення сталого розвитку національної соціально-економічної системи; уникнення дисбалансів у фінансовій системі країни. Вважаємо доречним додати такі ознаки: забезпечення фінансової стабільності держави; складова державного управління; урахування зовнішніх і внутрішніх негативних чинників впливу.

З огляду на викладене, термін “боргова безпека” можна визначити таким чином: складова державного управління, спрямована на формування відповідної структури державного боргу України з метою забезпечення сталого розвитку національної соціально-економічної системи, фінансової стабільності держави та уникнення дисбалансів у фінансовій системі країни, що виникають під впливом зовнішніх й внутрішніх негативних чинників.

Взаємозв'язок між фінансовою стабільністю та фінансовою стійкістю і борговою безпекою наведено на рисунку.

Досліджуючи фінансову стабільність, фінансову стійкість та боргову безпеку, необхідно вміти оцінити їх рівень та визначити проблеми у країні. Є значна кількість методик оцінювання боргової безпеки, у тому числі розроблених урядом України [19]. Однак відчувається дефіцит методик, що поєднують згадані три складові оцінки функціонування національного фінансового ринку та соціально-економічної системи. У цьому контексті про-

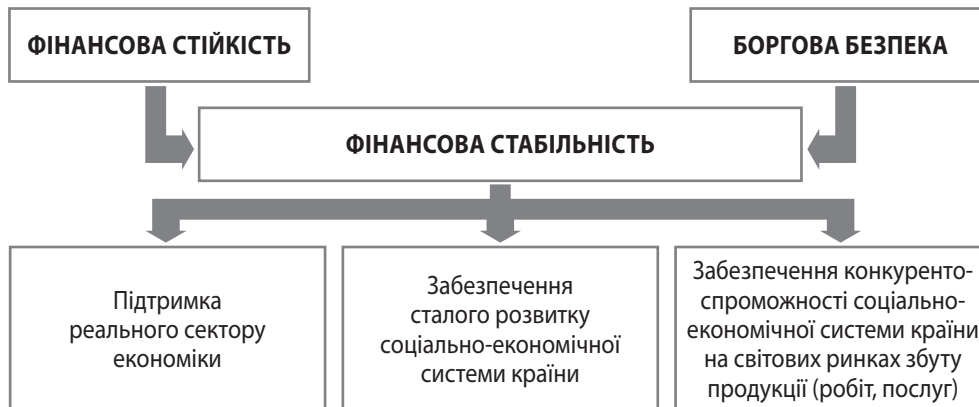

Рисунок. Взаємозв'язок між фінансовою стабільністю та фінансовою стійкістю і борговою безпекою

Складено автором.

понується використовувати три блоки показників для оцінювання фінансової стабільності, одним із яких будуть показники оцінки боргової безпеки країни (таблиця).

Ключовими в методиці мають бути критерії оцінки, в ролі яких пропонується використовувати підхід, запропонований Т. Скоуном для оцінки ймовірності банкрутства підприємств [20, с. 108], оскільки оцінка фінансової стабільності є оцінкою ймовірності банкрутства країни загалом. Звідси пропонуємо такий підхід до стану фінансової стабільності держави: якщо за восьми – дев'ятьма показниками не виконуються нормативи (відповідь “Ні”), то йдеться про критичне порушення; якщо за шістьма – сімома, – про незадовільний стан; якщо за чотирма – п'ятьма – стан задовільний; якщо за двома – трьома – стан добрий. Те саме можна сказати і щодо кожного блоку показників: якщо всі три показники не відповідають нормативу, стан критичний, якщо два – незадовільний, якщо один – задовільний, якщо всі відповідають нормативним значенням – стан добрий.

Здійснивши розрахунок за наведеною методикою щодо оцінки фінансової стабільності країни у 2018 р. з використанням даних Державної служби статистики України, варто зауважити: за сімома показниками нормативи не виконуються (значення “Ні”), що вказує на незадовільний стан фінансової стабільності в Україні; за трьома з трьох показників боргової безпеки нормативи не дотримуються, що свідчить про критичний стан боргової безпеки в країні, а також про те, що саме вона є ключовою складовою фінансової стабільності держави, яка потребує покращання.

Вважаємо доцільним, з огляду на викладене, розробити комплекс заходів, спрямованих на підвищення рівня боргової безпеки України в контексті зміцнення фінансової стабільності держави та її фінансової системи. Всі заходи варто поділити на три групи.

1. Оперативні заходи (строк виконання до року): підвищення контролю за використанням боргових коштів; інвентаризація інвестиційних проектів

Показники оцінки фінансової стабільності країни

Назва показника	Формула розрахунку	Нормативне значення	Фактичне значення станом на 31.12.2018
<i>1. Показники боргової безпеки (ББ)</i>			
Показник ББ 1	Відношення загального обсягу державного боргу до ВВП, %	Менше 60	61 (відповідь "Ні")
Показник ББ 2	Відношення загального обсягу державного боргу до річного обсягу експорту товарів (робіт, послуг), %	Менше 35	170 (відповідь "Ні")
Показник ББ 3	Відношення внутрішнього державного боргу до зовнішнього державного боргу, %	Більше 100	55 (відповідь "Ні")
<i>2. Показники фінансової стійкості (ФС)</i>			
Показник ФС 1	Відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу, %	Менше 20	40 (відповідь "Ні")
Показник ФС 2	Міжнародні резерви до короткострокового боргу, % (показник А. Грінспена)	Більше 1	1 (відповідь "Ні")
Показник ФС 3	Рівень зовнішньої заборгованості на одну особу, дол. США	Менше 200	1200 (відповідь "Ні")
<i>3. Показники платоспроможності (П)</i>			
Показник П 1	Відношення обсягу річних платежів щодо обслуговування державного боргу до доходів державного бюджету, %	Менше 20	14 (відповідь "Так")
Показник П 1	Відношення обсягу річних платежів щодо обслуговування державного боргу до видатків державного бюджету, %	Менше 20	14 (відповідь "Так")
Показник П 1	Відношення обсягу річних платежів щодо обслуговування державного боргу до ВВП, %	Менше 10	11 (відповідь "Ні")

Складено за: дані Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>); Белінська Я. В., Биховченко В. П. Фінансова стабільність: сутність та напрями забезпечення. *Стратегічні пріоритети*. 2010. №. 4. С. 57–67; Crockett A. The Theory and Practice of Financial Stability. GEI Newsletter Issue. Global Economic Institutions. 1997. No. 6. URL: <http://www.cepr.org/gei/brep2.htm>; Іванова А. М. Боргова безпека як індикатор оцінки фіскальної консолідації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 20, ч. 1. С. 167–171; Мельнь О. В., Кириєнко О. М. Фінансова стійкість підприємства як показник його інвестиційної привабливості. 2016. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/26235>; Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>.

за кошти міжнародних організацій та країн-донорів і оцінювання їхньої ефективності й доцільності; аналіз можливостей та інструментів активізації залучення кредитних ресурсів на національному фінансовому ринку, у тому числі в домашніх господарств; визначення та оцінювання ризиків боргової безпеки країни (ризик інфляційні, девальваційні, політичні, економічні, зовнішніх відносин, процентні, рефінансування, інституційні, кредитні); визначення ключових параметрів негативного впливу на боргову безпеку.

2. Тактичні заходи (строк виконання від року до трьох): зниження ключових параметрів боргової безпеки до нормативних значень; оптимізація інституційної структури управління державним боргом; вдосконалення законодавчого, нормативного й методичного забезпечення управління борговою безпекою країни; формування дієвої контролюючої вертикалі за державними запозиченнями із залученням суспільних інститутів; активізація імплементації зарубіжного досвіду; формування ефективної політики управління борговими ризиками.

3. Стратегічні заходи (термін більше трьох років): трансформація боргової стратегії України з метою забезпечення підтримки реального сектору економіки, сталого розвитку соціально-економічної системи країни та її конкурентоспроможності на світових ринках збуту продукції (робіт, послуг); визначення ключових параметрів довгострокового розвитку на основі державних запозичень; зменшення показників боргової безпеки до рівня країн, котрі найефективніше управляють державним боргом.

Отже, потрібно підвищувати рівень фінансової стабільності та боргової безпеки країни. При цьому, зважаючи на ключове значення останньої в контексті фінансової стабілізації України, вважаємо доцільним здійснювати це через розроблення та реалізацію комплексу оптимізаційних заходів.

На підставі викладеного можна зробити такі висновки. Виявлено тісний взаємозв'язок між фінансовою стабільністю та фінансовою стійкістю і борговою безпекою, де остання є провідним чинником фінансової стабільності на національному рівні. У цьому аспекті визначено сутність термінів "фінансова стабільність", "фінансова стійкість" та "боргова безпека". Розроблено методикку оцінювання фінансової стабільності на основі показників боргової безпеки, фінансової стійкості та платоспроможності з використанням механізму, запропонованого Т. Скоуном.

На підставі проведеної оцінки фінансової стабільності України за розробленою методикою доведено негативний вплив на неї боргової безпеки країни. Для вирішення її проблем запропоновано комплекс оптимізаційних заходів.

Подальші дослідження слід проводити в напрямі детальнішого опису оптимізаційних заходів із підвищення боргової безпеки з моделюванням їхнього впливу на неї в умовах функціонування соціально-економічної системи України.

Список використаних джерел

1. Белінська Я. В., Биховченко В. П. Фінансова стабільність: сутність та напрями забезпечення. *Стратегічні пріоритети*. 2010. № 4. С. 57–67.

2. Гасанов С. С., Кудряшов В. П., Балакін Р. А. Формування системи індикаторів фінансової стійкості сектору загального державного управління. *Фінанси України*. 2012. № 9. С. 18–36.
3. Гасанов С. С. Фіскальні правила і фіскальна відповідальність: контекст економічної безпеки. *Фінанси України*. 2018. № 3. С. 7–23.
4. Козюк В. В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності : монографія. Тернопіль : ТНЕУ : Економічна думка, 2009. 728 с.
5. Crockett A. The Theory and Practice of Financial Stability. *GEI Newsletter Issue. Global Economic Institutions*. 1997. No. 6. URL: <http://www.cepr.org/gei/6rep2.htm>.
6. Плевакова Н. А. Передумови формування фінансової стабільності в умовах посилення глобалізації. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 10 (173). С. 30–34.
7. Foot M. What is financial stability and how do we get it? *ACI (UK) The Roy Bridge Memorial Lecture*. 2003. April 3. URL: <http://www.fsa.gov.uk/Pages/Library/Communication/Speeches/2003/sp122>.
8. Богдан Т. Боргова безпека та її роль у гарантуванні фінансової стабільності. *Вісник НБУ*. 2012. Квітень. С. 8–15.
9. Концепція економічної безпеки України / Ін-т економічного прогнозування ; кер. проекту В. М. Гець. Київ : Логос, 1999. 56 с.
10. Єфименко Т. І. Монетарні інструменти економічної безпеки держави. *Фінанси України*. 2018. № 1. С. 7–30.
11. Єфименко Т. І. Система управління державними фінансами України: проблеми економічної безпеки. *Економіка України*. 2018. № 11-12. С. 28–46.
12. Іванова А. М. Боргова безпека як індикатор оцінки фіскальної консолідації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 20, ч. 1. С. 167–171.
13. Козюк В. В. Державний борг в умовах ринкової трансформації економіки України : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 238 с.
14. Кучер Г. В. Ефективність системи управління державним боргом в Україні. *Фінанси України*. 2012. № 6. С. 44–57.
15. Лісовенко В. В., Бенч Л. Я., Бец О. І. Державний борг: концептуальні засади та макроекономічні аспекти. *Фінанси України*. 2014. № 12. С. 7–31.
16. Лютий І. О., Софієнко А. П. Зовнішні державні запозичення як інструмент фінансової політики уряду. *Фінанси України*. 2019. № 5. С. 64–78.
17. Фінансова стабільність / Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=32278664&cat_id=32278660.
18. Мелень О. В., Кириєнко О. М. Фінансова стійкість підприємства як показник його інвестиційної привабливості. 2016. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/26235>.
19. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>.
20. Прохорова В. В., Крупчатніков О. С. Прогнозування банкрутства як складова антикризового фінансового управління. *Економічний простір*. 2009. № 23/2. С. 103–110.

References

1. Belinska, Ya. V., Vychovchenko, V. P. (2010). Financial stability: nature and ways to ensure. *Strategic priorities*, 4, 57–67 [in Ukrainian].

2. Gasanov, S. S., Kudriashov, V. P., & Balakin, R. L. (2012). Formation of a system of indicators of financial stability in the sector of general government. *Finance of Ukraine*, 9, 18–36 [in Ukrainian].
3. Gasanov, S. S. (2018). Fiscal rules and fiscal responsibility: economic security context. *Finance of Ukraine*, 3, 7–23 [in Ukrainian].
4. Kozyuk, V. V. (2009). *Monetary means of global financial stability*. Ternopil: TNEU : Economic thought [in Ukrainian].
5. Crockett, A. (1997). The Theory and Practice of Financial Stability. *GEI Newsletter Issue. Global Economic Institutions*, 6. Retrieved from <http://www.cepr.org/gei/6rep2.htm>.
6. Pleshakova, N. A. (2015). Prerequisites for the formation of financial stability in a context of increasing globalization. *Market Relations Development in Ukraine*, 10 (173), 30–34 [in Ukrainian].
7. Foot, M. (2003, April 3). What is financial stability and how do we get it? *ACI (UK) The Roy Bridge Memorial Lecture*. Retrieved from <http://www.fsa.gov.uk/Pages/Library/Communication/Speeches/2003/sp122>.
8. Bohdan, T. (2012, April). Debt security and its role in financial stability guarantee. *Visnyk of the National Bank of Ukraine*, 8–15 [in Ukrainian].
9. Heiets, V. M. (Ed.). (1999). *The concept of economic security of Ukraine*. Kyiv: Logos [in Ukrainian].
10. Iefymenko, T. I. (2018). Monetary tools of the state economic security. *Finance of Ukraine*, 1, 7–30 [in Ukrainian].
11. Iefymenko, T. I. (2018). The system of public finance management in Ukraine: problems of economic security. *Economy of Ukraine*, 11-12, 28–46 [in Ukrainian].
12. Ivanova, A. M. (2018). Debt security as an indicator of fiscal consolidation estimation. *Scientific Journal of Uzhgorod National University: International economic relations and the world household*, 20 (1), 167–171 [in Ukrainian].
13. Kozyuk, V. V. (2002). *The state debt in terms of market transformation of Ukrainian economy*. Ternopil: Kart-blansh [in Ukrainian].
14. Kucher, H. V. (2012). Public debt management efficiency in Ukraine. *Finance of Ukraine*, 6, 44–57 [in Ukrainian].
15. Lisovenko, V. V., Bench, L. Ya., Bets, O. I. (2014). Public debt: a conceptual framework and macroeconomic aspects. *Finance of Ukraine*, 12, 7–31 [in Ukrainian].
16. Lyutyy, I. O., Sofienko, A. P. (2019). External government loans as an instrument of public financial policy. *Finance of Ukraine*, 5, 64–78 [in Ukrainian].
17. The National Bank of Ukraine (n. d.). *Financial stability*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=32278664&cat_id=32278660 [in Ukrainian].
18. Melen, E. V., Kiriyyenko, A. M. (2016). *Enterprise financial stability as an indicator its attractiveness*. Retrieved from <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/26235> [in Ukrainian].
19. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. (2013). *On the improvement of Methodological recommendations on calculation of the level of Ukrainian economic security* (Decree No. 1277, October 29). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13> [in Ukrainian].
20. Prohorova, V. V., Krupchatnikov, O. S. (2009) Prediction of bankruptcy as a component of crisis financial management. *Economic space*, 23-2, 103–110 [in Ukrainian].